

CZU: 378.147.88

REALIZAREA CONTINUITĂȚII ÎNTRE CICLURILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT SUPERIOR ÎN STAGILE DE PRACTICĂ

Tatiana REPIDA

Universitatea de Stat din Moldova

În articol este abordată problema privind stagiile de practică din perspectiva asigurării continuității între ciclurile de învățământ superior. Totodată, sunt identificate unele strategii de eficientizare a acestui proces.

Cuvinte-cheie: stagii de practică, tip de stagiu de practică, continuitate, Cadrul Național al Calificărilor, piața muncii, Regulament cu privire la organizarea stagiilor de practică etc.

ACHIEVING CONTINUITY BETWEEN HIGHER EDUCATION CYCLES IN INTERNSHIP STAGES

The article addresses the problem of internships from the perspective of ensuring continuity between higher education cycles. At the same time, some strategies to streamline this process are identified.

Keywords: internships, type of internship, continuity, National Qualifications Framework, labor market, Regulation regarding the organization of internships, etc.

Introducere

Discutând despre filosofia cunoașterii, I.Cerghit afirma că filosofia tradițională a învățământului avea ca obiectiv principal transmiterea de cunoștințe – o transmitere disociată de problemele vieții reale și ale practicii și care subaprecia dezvoltarea capacităților de acțiune propriu-zisă. Filosofia pragmatică care s-a arătat ca opoziție filosofiei tradiționale interpretează cunoașterea științifică ca intervenție transformatoare asupra realității. În această viziune, cunoașterea științifică este percepută ca idee și ca acțiune, în același timp.

Într-un context al învățământului, accentuează în continuare autorul, filosofia pragmatică înseamnă aplicare, utilizare, identificare și rezolvarea de probleme. O astfel de filosofie este favorabilă dezvoltării unui învățământ aflat în contact permanent cu realitatea, precum și a unui învățământ pus în serviciul promovării dezvoltării economice și social-culturale.

Un învățământ care acordă primordialitate cunoașterii și acțiunii, transformării cunoașterii în acțiune și transformării acțiunii în cunoaștere este susceptibil să pregătească elevii și studenții de așa manieră, încât să poată face față problemelor practice cu care se vor confrunta mai târziu în activitatea lor profesională, problemelor neprevăzute ale viitorului.

Firește, o astfel de concepție presupune o altă abordare a formării individului – o abordare care face să dispară vechea dispută dintre teorie și practică, care pune problema unei instruirii și educații mai echilibrate, în cadrul căreia pregătirea intelectuală să se îmbine cu formarea practică; studiile teoretice tot mai aprofundate să se îmbine cu studiile de specializare profesională [1, p.21-22].

Stagii de practică: concept, funcții și particularități ale organizării la fiecare ciclu de învățământ superior

Practica. Activitate concretă (pe teren) de verificare și completate a cunoștințelor teoretice acumulate într-un domeniu oarecare; *spec.* stagiu pe care îl face într-o întreprindere, într-o instituție, pe teren etc. un student sau un elev pentru a-și îmbogăți și valorifica cunoștințele acumulate [2, p.722].

Ministerul Educației al Republicii Moldova a întocmit un șir de modificări și completări la *Codul Educației al Republicii Moldova* din 2014 și a elaborat unele acte interne referitoare la stagiile de practică. Bunăoară, art.100 din *Codul Educației al Republicii Moldova* prevede că stagiile de practică ale studenților reprezintă una dintre formele obligatorii de formare a specialiștilor de înaltă calificare. Acestea se organizează de instituțiile de învățământ superior și se realizează în cadrul instituțiilor, organizațiilor, companiilor, societăților și al altor structuri conform unui Regulament-cadru aprobat de Ministerul Educației [3, p.38].

Totodată, trebuie să subliniem că practica în învățământul universitar poate fi considerată drept treaptă și etapă în formarea profesională; factor-cheie în pregătirea specialiștilor, în formarea competențelor cerute de Cadrul Național al Calificărilor și de piața muncii în schimbare.

În Cadrul Național al Calificărilor sunt descrise finalitățile de studii și competențele pentru fiecare ciclu de învățământ superior. Realitatea demonstrează că aceste competențe se formează prin studierea disciplinelor de specialitate, dar și prin stagiile de practică.

În Strategia Națională de Dezvoltare a Sectorului de Tineret 2020 se menționează că este necesară promovarea continuă și insistentă a conceptului de stagiul atât în instituțiile de învățământ, cât și în rândul angajatorilor, ca pe o „modalitate de pregătire a unui bun specialist” [4, p.5].

În Regulamentul-cadru privind stagiile de practică în învățământul superior se accentuează că stagiile de practică sunt parte integrantă obligatorie a procesului educațional și se realizează în scopul aprofundării cunoștințelor teoretice acumulate de către studenți pe parcursul anului (anilor) de studii și formării competențelor stabilite prin Cadrul Național al Calificărilor pe domenii de formare profesională [5].

În literatura străină, se subliniază că stagiile de practică contribuie la „socializarea și la dezvoltarea culturii profesionale” [6], „îmbunătățesc decizia de carieră și percepția eficacității de sine” [7], „reduc șocul realității pentru studenți” [8].

Prezența în Planul de învățământ a stagiilor la toate ciclurile de învățământ superior influențează calitatea pregătirii profesionale a absolvenților universitari.

Astăzi nimeni nu mai poate nega rolul stagiilor de practică în formarea specialistului, deoarece oferă studenților și masteranzilor oportunitatea de a-și consolida abilitățile profesionale prin familiarizarea, cercetarea și analiza experienței instituțiilor de învățământ juridice, economice, administrative etc. Stagiile de practică au specificate obiective, competențe vizate, activități desfășurate de studenți/ masteranzi, strategii de evaluare.

Stagiile de practică sunt considerate a fi, pe bună dreptate, prima ocazie de valorificare a cunoștințelor teoretice într-un context real. Or, după cum menționa Leonardo da Vinci, „studiază mai întâi știința și continuă cu practica născută din această știință”.

În literatura pedagogică regăsim termenii de practică profesională prin formele ei: *activitatea de proiect*, *practica productivă* și *practica de cercetare științifică*. E. Macavei consideră că ele constituie cadrul optim de pregătire a studenților. Scopul practicii profesionale este formarea orizontului profesional larg, pregătirea specializată de înaltă calificare a studenților [9].

Și dacă *activitatea de proiect* este specifică învățământului tehnic și contribuie la inițierea studenților în tehnica de proiectare exprimată în elaborarea proiectelor de an și diplomă, apoi *practica productivă* se organizează în toate profilurile învățământului superior și are ca obiective generale: familiarizarea cu specificul activității din unitățile economice și social-culturale; inițierea activității profesionale; participarea și implicarea studenților în activitatea profesională pe baza însușirii deprinderilor fundamentale și specifice ale profesiei; formarea atitudinilor și convingerilor de etică profesională.

Scopul *practicii de cercetare științifică* este pregătirea studenților/ masteranzilor pentru exigențele cercetării, pregătirea unora dintre ei pentru profesiunea de cercetător.

Obiectivele generale sunt: orientarea studenților în orizontul cercetării științifice imediate și de perspectivă; îndrumarea documentării și informării în literatura de specialitate; inițierea în tehnica cercetării și însușirea metodologiei de cercetare științifică; valorificarea potențialului de creativitate științifică și tehnică a studenților prin simpozioane, sesiuni de comunicări; formarea atitudinilor epistemice de investigare și cercetare științifică.

Conținutul practicii de cercetare este diversificat în funcție de tipul și profilul instituției de învățământ superior: tehnic, economic, medical, pedagogic etc.

Realizarea obiectivelor practicii profesionale sub toate formele menționate depinde de calitatea activității didactice primare, prin curs și seminar, de calitatea studiului individual etc. [10, p.352-356].

În esență, e bine totuși să știm:

- Ceea ce învață studentul trebuie să fie consolidat prin aplicarea și verificarea în practică.
- Productivitatea de învățare este sporită de potrivirea situației de învățare cu cea de la locul de muncă, în care se vor utiliza cele învățate.
- Educarea și instruirea studentului în mediul viitoare sale profesii potențează participarea activă la activitățile instructiv-educative, explicațiile vizând mai ales certitudinea că aceasta este o activitate serioasă, utilă, eficientă și demnă de tot interesul [11, p.156, 158].

În opinia noastră, stagiile de practică îndeplinesc următoarele **funcții** (funcții în sens de rol, sarcină):

1. *Funcția de asigurare a conexiunii dintre ciclurile de învățământ superior.*
2. *Funcția de asigurare a conexiunii dintre teorie și practică în procesul de formare inițială a specialiștilor din diferite domenii; de formare a abilităților de aplicare a cunoștințelor în practică.*

3. *Funcția de formare a competențelor conform Cadrului Național al Calificărilor.*
4. *Funcția ameliorativă – oferirea posibilităților de formare a abilităților de rezolvare a problemelor apărute în timpul practicii și luarea deciziilor adecvate problemei.*
5. *Funcția de consolidare a competențelor de cercetare ale studenților și masteranzilor, necesare pentru elaborarea tezei de licență și de masterat.*
6. *Funcția de deschidere spre colaborare între mediul academic și piața muncii.*
7. *Funcția de feedback deschis între cadrele didactice din instituția de învățământ și organizațiile-gazdă, numite parteneri de practică, în care studenții își realizează stagiul de practică.*
8. *Funcția de promovare a imaginii specialiștilor de profil.* Studenții pot organiza discuții privind prestigiul profesiei. De exemplu, studenții de la facultățile cu profil pedagogic vor găsi argumentele necesare pentru a descrie influența profesiei de cadru didactic în societatea contemporană, astfel încât mai mulți tineri absolvenți din licee să aleagă această profesie. De asemenea, beneficiarii pot vorbi în cercul lor despre compania/ instituția în care își fac stagiul, astfel promovând imaginea și popularitatea, instituția devenind astfel mai recunoscută.
9. *Funcția evaluativă a achizițiilor studenților, a nivelului de competențe formate în timpul stagiilor de practică.*
10. *Funcția de motivare.* Stagiul de practică îl poate motiva pe student să se implice în activitățile de practică. Unitatea-bază de efectuare a stagiilor de practică este un spațiu atractiv de învățare a profesiei.
11. *Funcția de autodeterminare profesională și autoevaluare a potențialului propriu.*
12. *Funcția axiologică* se referă la formarea la studenții-stagiari a valorilor ca elemente ale competențelor.
13. *Funcția de referință* se realizează prin sistemul de noi noțiuni și termeni, prin elucidarea diferitor fapte interesante etc.

Funcțiile stagiului de practică în formarea viitorilor profesori sunt formulate astfel:

- *formează și dezvoltă un șir de competențe (psihopedagogice, sociale, manageriale);*
- *verifică gradul de pregătire al studentului pentru ocuparea postului de profesor școlar, îndeplinirea funcției de diriginte [12, p.85].*

Particularitățile organizării stagiilor de practică la Ciclul I – Licență

În cadrul studiilor universitare de licență (Ciclul I), de regulă, sunt planificate două tipuri de stagii de practică:

a) *Practica de specialitate* (inițiere – pedagogică, tehnologică, în producție, clinică etc.). Practica de specialitate se poate realiza în succesiune cu orele de prelegeri, cursurile practice și de laborator sau separat, pe parcursul anului de studii, în funcție de domeniul de formare profesională și de condițiile de realizare a stagiului de practică.

În procesul de realizare a practicii de inițiere în specialitate studenții se familiarizează cu bazele viitoarei specialități, obțin deprinderi primare pentru formarea profesională. Acest tip de practică se realizează în instituții de învățământ, laboratoare, ateliere, centre de calcul, unități de producție ale instituțiilor de învățământ superior sau la întreprinderi performante din domeniu etc. Se realizează, de regulă, în anul I și/sau anul II de studii.

b) *Practica de licență* (de documentare pentru proiectul/ teza de licență) are drept scop dezvoltarea abilităților practice pentru efectuarea cercetărilor, documentarea în colectarea materialelor/ informației privind tema proiectului/ tezei de licență și se organizează în întreprinderi, organizații/ firme, instituții de proiectare și de cercetare, ca excepție, la catedrele de profil, în conformitate cu tema proiectului/ tezei de licență.

Particularitățile organizării stagiilor de practică la specialitate (Ciclul II – Masterat)

Stagiul de practică de specialitate are drept scop dezvoltarea competențelor și adecvarea pregătirii teoretice la activitatea profesională, independentă în condiții socioeconomice reale, efectuarea cercetărilor, documentarea și colectarea informației pentru realizarea tezei de masterat. Sarcinile puse în fața participanților în cadrul acestui stagiul prezintă un grad mai înalt de complexitate. Practica de masterat se organizează prioritar în instituții de proiectare și de cercetare și, ca excepție, la catedrele de profil ale instituțiilor de învățământ superior, instituțiilor medico-sanitare, în conformitate cu tematica tezei de masterat. În ultimii ani licențiații și masteranzii au posibilitatea să-și realizeze stagiile de practică în cadrul diferitor ONG.

Referindu-ne la organizațiile gazdă unde studenții/ masteranzii își desfășoară practica, o condiție obligatorie este ca „instituțiile să desfășoare o activitate în corelație cu specializările pe care aceștia le urmează la facultate” [13, p.10].

Fiecare tip de stagiul de practică la fiecare ciclu de învățământ superior are conținutul, obiectivele sale de organizare și specificul de organizare și urmează să asigure o continuitate, o sistemă logică științifico-practică de formare profesională [14].

La sfârșitul stagiului de practică la Ciclul I – Licență practicanții trebuie să dea dovadă de:

- ✓ dezvoltarea competențelor profesionale și transversale conform Cadrului Național al Calificărilor (CNC);
- ✓ posedarea capacităților de adaptare la cerințele economiei de piață, la schimbările funcționale (recalificare, reciclare etc.);
- ✓ manifestarea capacității de comunicare, de lucru în echipă etc.;
- ✓ formarea pentru integrare în formele superioare de masterat (Ciclul II) [15];
- ✓ creșterea motivației pentru profesia aleasă;
- ✓ formarea de competențe privind relațiile interumane în procesul de muncă (spirit de echipă, abilități de comunicare și relaționare, conștientizarea importanței calității muncii);
- ✓ însușirea și dezvoltarea unor abilități profesionale aplicate: managementul de proiect, șansa de a câștiga experiența reală, de a învăța direct de la un specialist și, în final, de a obține un loc de muncă permanent în domeniul de lucru ales. În aceasta și constă importanța și atractivitatea unui stagiul de practică [16, p.8].

Urmare a stagiului, masteranzii își vor dezvolta abilități de investigare a unor probleme organizaționale diverse (de exemplu, situații de criză și conflict, rezistența la schimbare, de motivare, riscuri și disfuncționalități la locul de muncă ș.a.) [17].

Autoarea curriculumului menționat, cercetătoarea N.Cojocaru, menționează că stagiul de practică este destinat nu doar de a vedea ce și cum se face, ci și de a vedea ce se mai poate face. Prin urmare, de pe urma stagiului vor beneficia atât masteranzii prin faptul că li se oferă un context real, în care ei pot să exerseze capacitățile de analiză și intervenție organizațională, să aplice cunoștințele, să învețe, cât și organizația în care se desfășoară stagiul de practică, prin faptul că masteranzii vor propune îmbunătățirea unor strategii de lucru, luând în considerare noile achiziții în domeniul psihologiei organizaționale și a muncii. Stagiul este înțeles de autoare mult mai larg decât pur și simplu exersare.

Precizăm, că și sarcinile și produsele stagiului la masteranzi sunt mai complexe, de exemplu:

1. Identificarea și studierea în profunzime a unei probleme specifice mediului organizațional în care se desfășoară stagiul de practică.
 2. Descrierea climatului de muncă și a tipului de cultură organizațională.
 3. Identificarea strategiilor de motivare în cadrul organizației și analiza programelor de motivare (dacă există).
 4. Elaborarea unui set de recomandări de promovare eficientă a organizației în cadrul căreia și-a realizat practica.
 5. Elaborarea unor recomandări în vederea soluționării problemei (a celor identificate).
 6. Elaborarea unui set de recomandări în vederea optimizării programelor de motivare.
- Investigând independent astfel de probleme și realizând astfel de sarcini masteranzii își dezvoltă competențele investigaționale, pregătindu-se, ca urmare, pentru continuarea studiilor la doctorat.

Practica de masterat

Are drept scop dezvoltarea competențelor și adecvarea pregătirii teoretice la activitatea profesională independentă în condiții socioeconomice reale; efectuarea cercetărilor, documentarea și colectarea informației pentru realizarea tezei de masterat. Se organizează prioritar în organizații de proiectare și de cercetare și, ca excepție, la catedrele de profil ale instituțiilor de învățământ, instituțiilor medico-sanitare în conformitate cu tema tezei de masterat.

Reactualizarea stagiilor de practică din perspectiva realizării interconexiunii/continuității între cicluri de învățământ superior și din perspectiva necesităților pieței muncii

Obiectivul major care stă astăzi în fața școlii superioare în domeniul de formare profesională este formarea cadrelor de înaltă calificare, competitive pe piața națională și cea internațională.

Întru realizarea acestui deziderat e nevoie de a spori calitatea pregătirii profesionale a studenților, care poate fi asigurată de mai mulți factori, unul dintre care este realizarea interconexiunii și continuității între cicluri de învățământ superior, inclusiv prin stagiile de practică; or, rolul stagiilor de practică în realizarea continuității, după cum s-a menționat, nu poate fi neglijat.

Problema continuității între ciclurile de învățământ superior apare odată cu realizarea Procesului Bologna, care a luat naștere din necesitatea de a articula diferite niveluri și tipuri de legături între cicluri de învățământ (Licență – Masterat – Doctorat), încât ele să devină continue în timp și în spațiu. Fiecare ciclu de învățământ universitar constituie o deschidere spre învățarea continuă, spre autoeducație.

Continuitatea în învățământul superior simbolizează un fenomen polivalent ce constă în îmbinarea armonioasă a abilităților dobândite anterior, a abilităților formate în prezent și care urmează a fi formate ulterior la nivelul procesului și sistemului de învățământ în scopul pregătirii cadrelor de înaltă calificare.

Concepția și metodologia conexiunii între cicluri de învățământ superior include dimensiunile: *politici educaționale, calificări/ finalități, planuri de învățământ, conținuturile instruirii, procesul de instruire, stagii de practică.*

Stagiile de practică ca factor ce contribuie la realizarea coerenței și conexiunii între cicluri de învățământ superior se referă la tipurile practicii, competențele formate, consecutivitatea stagiilor, ghidarea lor, evaluarea stagiilor de practică.

Aspecte importante ale realizării conexiunii și continuității în cadrul stagiilor de practică sunt legate de:

- felurile activităților în timpul stagiilor, ce corespund ciclurilor de învățământ;
- competențele ce trebuie formate/ dezvoltate în ciclul respectiv în școala superioară;
- mijloacele pedagogice de formare a competențelor respective în timpul stagiilor de practică etc.

Am putea defini continuitatea în realizarea stagiilor de practică drept o necesitate de interacțiune între Ciclul I – Licență și Ciclul II – Masterat drept un proces integru, care asigură o continuitate între pregătirea teoretică și practică a studentului universitar, lichidând astfel ruptura dintre ele prin aplicarea cunoștințelor obținute la orele de curs, seminar, laborator în activități practice.

Amintim aici că metodologia de realizare a continuității curriculare dintre ciclurile de învățământ superior are la bază câteva principii:

- ✓ *principiul valorificării cadrului curricular definit ca paradigmă și teorie a științelor educației;*
- ✓ *principiul sistemic care ghidează relațiile dintre componentele cadrului curricular;*
- ✓ *principiul formării graduale a competențelor profesionale, specifice fiecărui ciclu al învățământului superior, dar și Cadrului Național al Calificărilor;*
- ✓ *principiul coerenței la nivel de planuri de învățământ și curricula pe discipline și corelației cu cerințele pieței de muncă pentru absolvenții ciclului respectiv [18, p.5].*

În Curriculumul universitar ca produs stagiile de practică sunt plasate la Documente de tip proiectiv, alături de: planuri de învățământ pe cicluri și specializări; curricula (programe) pe discipline; proiecte didactice ale cursurilor, seminarelor, lucrărilor de laborator; proiecte de cercetare/ studii individuale.

Se mai subliniază că autonomia universitară oferă instituțiilor de învățământ superior dreptul și responsabilitatea de a elabora documente curriculare de tip proiectiv și documente de tip metodologic în conformitate cu misiunea și strategiile proprii educaționale, având ca repere de reglementare documente de tip politici curriculare, elaborate sub egida Ministerului Educației [19, p.18].

În corespondere cu Cadrul Național al Calificărilor pe domenii de formare profesională și cu Regulamentul-cadru privind stagiile de practică în învățământul superior, instituțiile de învățământ superior și-au elaborat și implementat Regulamente proprii privind stagiile de practică, aprobate de Senatul universitar.

La Universitatea de Stat din Moldova, Regulamentul cu privire la organizarea stagiilor de practică a fost aprobat de Senatul USM la data de 26 ianuarie 2016 [20].

În cadrul cercetării am analizat opinia masteranzilor (83 de persoane de la diverse facultăți ale Universității de Stat din Moldova) referitor la următoarele aspecte ale continuității între ciclurile de învățământ superior:

1. Asigurarea continuității în formarea competențelor în cadrul stagiilor de practică.
2. Apariția unor noi unități de competențe în stagiul de practică la masterat în raport cu stagiul de practică la licență.
3. Formularea a cel puțin trei cerințe privind realizarea continuității între cicluri de învățământ superior în formarea/ dezvoltarea sistemului de competențe în timpul stagiilor de practică (în opinia respondenților).

În ceea ce privește asigurarea continuității în formarea competențelor în cadrul stagiilor de practică, 75,9% din masteranzi consideră că este asigurată, iar 15,6% consideră că nu este asigurată, 8,4% s-au reținut să răspundă.

Referitor la apariția unor noi competențe în stagiul de practică, rezultatele obținute sunt: 63,8% din masteranzi au bifat *da*, iar 25,3% – *nu*, restul – n-au răspuns.

Menționăm că aceștia sunt indicatori importanți pentru evaluarea pregătirii și organizării stagiilor de practică, punând accentul anume pe dezvoltarea competențelor. Or, anume competențele dezvoltate sunt finalitatea de bază în formarea profesională a studenților/ masteranzilor.

Totodată, referitor la cerințele privind realizarea continuității în formarea/ dezvoltarea sistemului de competențe în stagiile de practică cele mai substanțiale sunt:

✓ *Pregătirea și organizarea practicii*

- Obiectivele practicii clar definite atât la Ciclul I – Licență, cât și la Ciclul II – Masterat;
- Informarea studenților și a masteranzilor vizând desfășurarea stagiului de practică;
- Monitorizarea permanentă a stagiilor de către conducătorii de practică.

✓ *Elaborarea unui plan general al stagiilor de practică ar asigura o bună organizare a stagiilor, totodată asigurând și continuitatea în formarea competențelor.*

✓ *O comunicare colegială între conducătorii de practică la Ciclul I și la Ciclul II de asemenea ar fi benefică realizării continuității și, deci, formării/ dezvoltării sistemului de competențe.*

✓ *Pentru a avea un beneficiu profesional mai mare în timpul practicii e necesar un feedback mai eficient între cadrul didactic universitar și studentul/ masterandul stagiar pe parcursul întregului stagiou.*

✓ *Pentru a forma noi competențe e nevoie de a armoniza a cerințele academice privind stagiile de practică cu realitatea economică, adică cu cerințele crescânde ale pieței muncii.*

Discutând astăzi problema privind rolul stagiilor de practică în pregătirea cadrelor de înaltă calificare, menționăm că ele necesită a fi imediat reactualizate din perspectiva conexiunii și continuității între ciclurile de învățământ superior, dar și din perspectiva necesităților pieței muncii.

Cea mai semnificativă parte a acestei reactualizări se referă la ajustarea procesului de formare profesională a studentului, inclusiv prin stagiile de practică, la cerințele continuității, care trebuie să se realizeze conform unor condiții, dintr-o parte, și, la necesitățile pieței muncii ce se modifică permanent, din altă parte.

În viziunea noastră, reactualizarea stagiilor de practică din perspectiva **continuității** dintre cicluri de învățământ superior presupune:

1. Cadrele didactice universitare implicate în desfășurarea stagiilor de practică (cele care predau disciplinele de specialitate, didacticile particulare (speciale), autori de curricula la stagiile de practică, ai ghidului de practică, precum și responsabilii de aceste stagii) ar fi bine să cunoască sistemul de competențe pe care trebuie să le posede absolvenții universitari conform Cadrului Național al Calificărilor pentru a fi angajați cu succes în câmpul muncii.

2. Stabilirea competențelor care trebuie dezvoltate în stagiile de practică, deoarece la orele teoretice și practice (seminare și lucrări de laborator) n-au fost condiții pentru formarea lor.

3. Proiectarea competențelor în cadrul curricula pentru stagiul de practică pentru fiecare tip de practică a ciclului de învățământ superior.

4. Identificarea clară a competențelor care se formează continuu și gradual de la Ciclul I – Licență până la Ciclul III – Doctorat. E nevoie de a stabili foarte clar gradualitatea/complexitatea competențelor ce se formează la Ciclul I – Licență (practica de inițiere, practica de producție, practica de licență) și la Ciclul II – Masterat (practica de producție și practica de masterat).

Pregătirea actualelor generații de absolvenți trebuie să se efectueze în acord cu necesitățile de dezvoltare sesizate la nivelul **pieței muncii**:

1. Astăzi angajatorii caută candidați care să dețină atât cunoștințe teoretice, cât și abilități practice în domeniul studiat.

2. Tinerii absolvenți care concurează pe o piață europeană a forței de muncă trebuie să știe că singurele criterii de departajare rămân competențele pe care le dețin.

3. Experiența de lucru reprezintă un avantaj crucial pentru a fi angajați la muncă. Iată de ce angajatorii caută oameni cu experiență sau cel puțin dispuși să învețe și să acumuleze cât mai multe informații într-un timp cât mai scurt.

4. Criza economică a dus la o reașezare a pieței muncii. În aceste condiții angajatorii propun criterii de acceptare la un loc de muncă mai stricte. Mediul economic are nevoie de persoane cu aptitudini și cunoștințe bine dezvoltate, pentru a asigura trecerea peste perioada de criză și creșterea durabilă a companiilor.

5. Angajatorii caută să atragă în cadrul companiilor/ firmelor tineri valoroși, pe care îi pot forma, îndruma și, ulterior, angaja în regim permanent. Aceasta dacă în timpul stagiilor de practică angajatorii „pun ochiul” pe

un practicant sau altul. Selectați sunt cei serioși, orientați spre învățare și perfecționare, precum și deschiși a dobândi calități profesionale noi [21].

În loc de concluzii

Situația reală demonstrează că continuitatea în stagiile de practică, cu părere de rău, nu este realizată pe deplin, deși documentele reglatorii abordează explicit stagiile.

Sistemul actelor normative, care reglementează stagiile de practică în învățământul superior din Republica Moldova, inclusiv din perspectiva interconexiunii și continuității între ciclurile de învățământ, este alcătuit din: *Codul Educației al Republicii Moldova, 2014; Codul Muncii al Republicii Moldova; Regulamentul-cadru cu privire la mobilitățile academice în învățământul superior; Regulamentul-cadru privind stagiile de practică în învățământul superior etc.*

Se observă o cunoaștere slabă a cerințelor realizării continuității în cadrul stagiilor.

Se uită, că stagiile de practică se referă nu doar la formarea profesională a tinerilor, ci și la formarea/dezvoltarea personală. Or, Cadrul Național al Calificărilor din Republica Moldova indică două tipuri de competențe pe care trebuie să le posede studenții la sfârșitul fiecărui ciclu de învățământ: *competențe profesionale și competențe transversale.*

Și dacă competențele profesionale dezvoltate în urma desfășurării stagiilor de practică la specialitate se planifică, se verifică, apoi cele transversale sunt uitate cu desăvârșire. Astfel de competențe ca asumarea de sarcini, capacitatea de a sintetiza și analiza, capacitatea de a lucra independent și în echipă, spiritul critic, capacitatea de comunicare, comportamentul profesional etic și responsabil etc. pot fi dezvoltate prin stagiile de practică.

Nu se studiază în mod minuțios Cadrul Național al Calificărilor din Republica Moldova și nu se stabilesc care competențe din cele ce se propun în acest document pot fi dezvoltate în stagiile de practică și la care ciclu de învățământ superior. Nici studenții nu sunt familiarizați cu Cadrul European al Calificărilor și cu Cadrul Național al Calificărilor din Republica Moldova, dar e necesar.

Întru a asigura continuitatea, cadrul didactic trebuie să se orienteze la Cadrul Național al Calificărilor din Republica Moldova și la cerințele pieței muncii. De la bun început el trebuie să cunoască cerințele CNC și să se bazeze în activitatea sa pe conținutul curriculumului la disciplina academică și pe acele competențe pe care le-au însușit studenții la treptele anterioare.

Referințe:

1. CERGHIT, I. *Sisteme de instruire alternative și complementare. Structuri, stiluri și strategii.* Iași: Polirom, 2008. 395 p.
2. *Dicționar enciclopedic.* Chișinău-București: Cartier, 2001. 1696 p.
3. Codul Educației al Republicii Moldova. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr.319-324, art.634.*
4. ARAMĂ, Ig., LAZĂR, T., CIUREA, Ig. *Desfășurarea stagiilor de practică și eficiența acestora în sistemul educațional din Republic Moldova. Studiu.* Consiliul Național al Tineretului din Moldova, 2016.
5. Regulamentul-cadru privind stagiile de practică în învățământul superior (ciclul I – studii superioare de licență, ciclul II – studii superioare de masterat, studii superioare integrate și învățământ medical și farmaceutic). Anexă la Hotărârea Guvernului nr.203 din 19.03.2014.
6. TOVEY, J. Building connections between industry and university. Implementing an internship program at a regional university. In: *Technical Communication Quarterly, 2001, no10(2), p.225-239.*
7. BROOKS, L., CORNELIUS, A., GREENFIELD, E., & JOSEPH, R. The relation of career-related work or internship experiences to the career development of college seniors. In: *Journal of Vocational Behavior, 1995, p.332-349.*
8. PAULSON, S.K., & BAKER, H.E. An experiential approach to facilitate anticipatory socialization. In: *The International Journal of Organizational Analysis, 1999, p.365-378.*
9. MACAVEI, E. *Pedagogie.* București: Editura Didactică și Pedagogică, R.A., 1997. 514 p.
10. *Ibidem.*
11. VINȚANU, N. *Educația universitară.* București: Aramis Print, 2001. 272 p.
12. CARAUȘ, I., ROTARU, L. Strategii de eficientizare a stagiilor psihopedagogice la Universitatea de Stat din Moldova. În: *Materialele Conferinței naționale „Modernizarea procesului de formare a cadrelor didactice”, 30.10.2013, Universitatea de Stat din Moldova.* Chișinău: CEP USM, 2013. 166 p.
13. *Stagiile de practică. Ghid pentru studenți.* Galați: Universitatea „Dunărea de Jos”, 2016. 29 p.
14. Regulamentul privind stagiile de practică la ULM (ciclul I – studii superioare de Licență, ciclul II – studii superioare de Masterat, ciclul III – studii superioare de Doctorat), 2015, <https://ulim.md> (Accesat: 09.2019).
15. DRAGALINA, G., VELIȘCO, N., GUȚU, VI. Continuitatea în etapele de formare profesională (Aspecte ale formării tânărului specialist chimist). În: *Studia Universitatis Moldaviae. Seria „Științe ale Educației”.* Chișinău: CEP USM,

2011, nr.5(45), p.69-70. ISSN 1857-2103

16. ARAMĂ, Ig., LAZĂR, T., CIUREA, Ig. *Op. cit.*

17. COJOCARU, N. *Curriculum universitar la practica de specialitate. Psihologia muncii și organizațională*. Chișinău, 2018.

18. GUȚU, Vl. Curriculum universitar din perspectiva continuității și interconexiunii dintre cicluri ale învățământului superior. În: *Studia Universitatis Moldaviae*. Seria „Științe ale Educației”, 2016, nr.5(95), p.3-11, ISSN 1857-2103

19. GUȚU, Vl. (coord.), BÎRNAZ, N., DANDARA, O., GORAȘ-POSTICĂ, V., HANDRABURA L., MURARU E., PALADI F., ȘEVCIUC M., VELIȘCO N. *Cadrul de referință al curriculumului universitar*. Chișinău: CEP USM, 2015. 104 p.

20. *Regulamentul cu privire la organizarea stagiilor de practică la Universitatea de Stat din Moldova*. Aprobă de Senatul USM din 26.01.2016.

21. *Ghidul tutorilor de practică*. Program multi-regional integrat de stagii de practică pentru studenți în vederea creșterii gradului acestora de angajabilitate. Timișoara: Tipografia Artpress, 2013. 64 p.

Notă: *Articolul a fost realizat în cadrul Proiectului instituțional 15.817.06.23F „Concepția și metodologia de realizare a conexiunii și continuității între și intra cicluri de învățământ superior din perspectiva cadrului calificărilor și clasificarului de ocupații”.*

Date despre autor:

Tatiana REPIDA, doctor în pedagogie, conferențiar universitar, Laboratorul de Cercetări Științifice „Dezvoltarea politicilor educaționale”, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: tatianarepida22@gmail.com

Prezentat la 10.10.2019